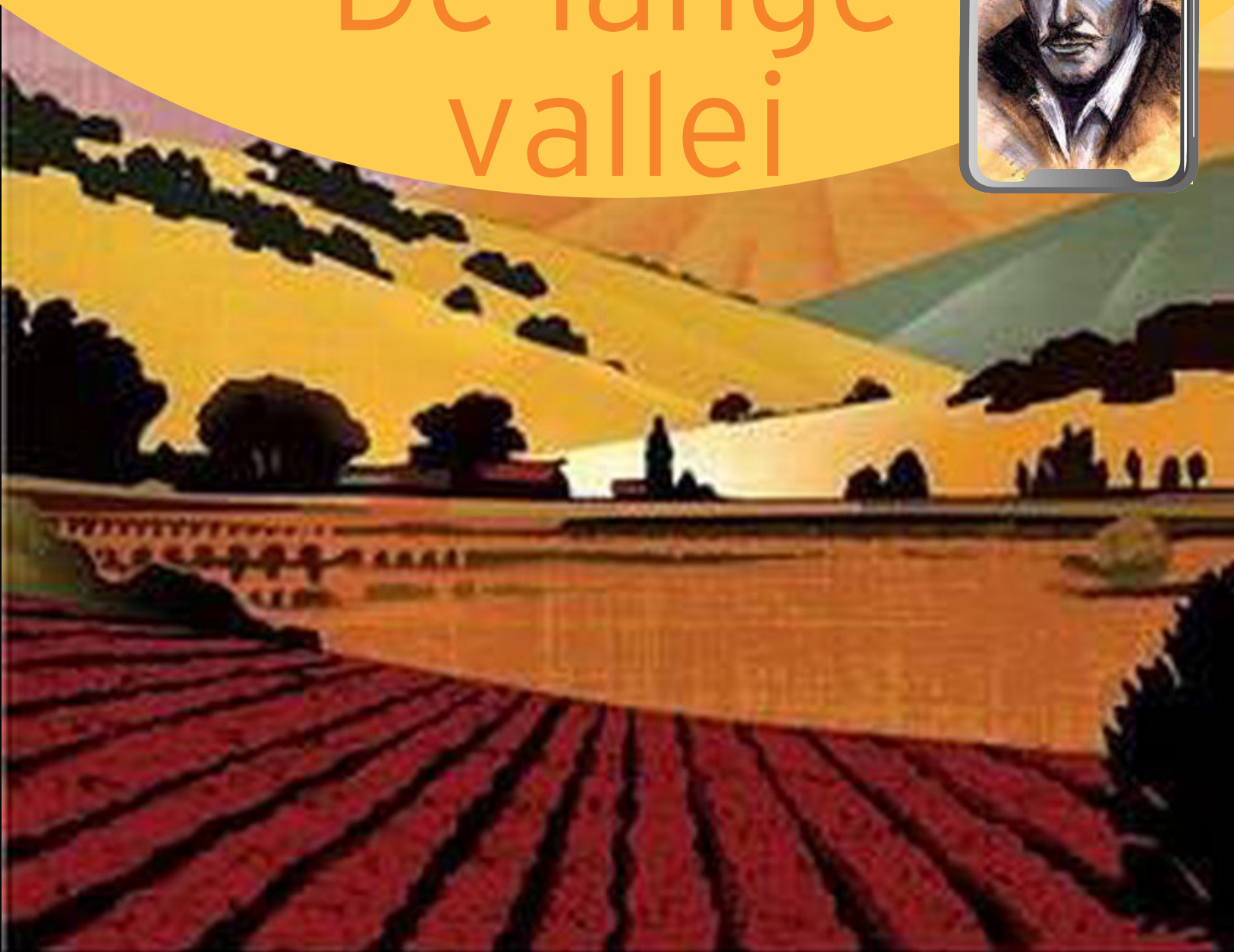
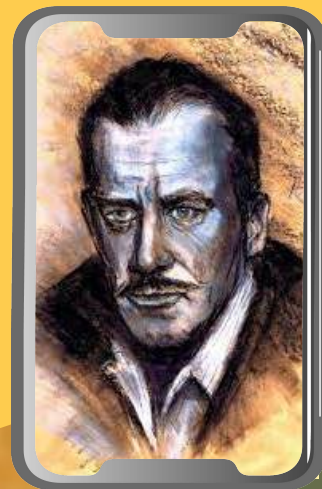

Bulkboek Post

John Steinbeck
**De lange
vallei**

INHOUD

KORT VOORAF

DE CHRYSANTEN

DE LYNCHPARTIJ

DE MOORD

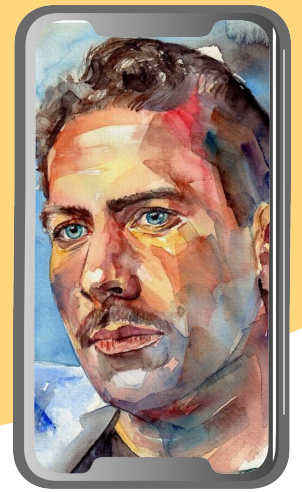
JOHNNY DE BEER

HET HARNAS

Colofon

Deze Bulkboek Post is samengesteld en vormgegeven door Theo Knippenberg voor de Stichting Bulkboek Post (<Post@Bulkboek.nl>), naar een basisontwerp van Natascha Frensch. Vertaling: J. van der Ster & Peter Marteau, Keulen.

John Steinbeck
De lange vallei
KORT VOORAF

John Steinbeck (1902-1968) is een van de weinige grote Amerikaanse schrijvers uit de vorige eeuw die in Nederland nog steeds gelezen worden.

Vanaf zijn doorbraakroman *'Tortilla Flat'* tot aan zijn onomstreden meesterwerken *'The Grapes of Wrath'* en *'East of Eden'* - bijna al zijn werk is vandaag nog in een goede Nederlandse vertaling op te halen bij jouw boekhandel om de hoek.

In de prachtige boekenhemel die *'Salamanders'* heet, zijn trouwens maar liefst dertien titels van hem verschenen.

Daarom heb ik het altijd vreemd gevonden dat *'The Long Valley'* nooit in een Nederlandse vertaling verschenen is. Steinbeck zelf vond het een van de hoogtepunten binnen zijn oeuvre. Maar ja, het is een verhalenbundel en tot voor kort beschouwden Nederlandse uitgevers, lezers én recensenten dat toch als een minderwaardig genre.

Intussen is er al driekwart eeuw nauwelijks een Engelstalige Universiteit te vinden waar verhalen als *'De Chrysanten'* en *'De Moord'* geen verplichte kost zijn voor de eerstejaars literatuurstudent. Het zijn bejubelde en bekroonde verhalen.

Je kunt hun genre het best omschrijven als `streekverhalen`, zoals veel van Steinbecks romans ook streekromans zijn, en Steinbeck zelf de enige Nobelprijswinnende streekromanschrijver.

De streek, in dit geval "de lange vallei", is de Salinas Vallei in Californië, die wij ook kennen uit *'East of Eden'* en die Steinbeck zo goed kende omdat hij er geboren is en zijn hele leven heeft gewoond.

De Salinas Vallei speelt dan ook in de geselecteerde verhalen (met uitzondering van "De Lynchpartij, die plaatsvindt in het wat Noordelijker gelegen San José) een levensgrote rol.

"I want to describe the Salinas Valley in detail but in sparse detail so that there can be a real feeling of it. It should be sights and sounds, smells and colors but put down with simplicity as though the boys [zijn jonge zoons] were able to read it."

Oordeel zelf of hem dat gelukt is.

Theo Knippenberg

De volgende morgen overkwam ons een van die reeksen ongelukken, die zo vaak bij dergelijk werk voorkomen. Een van de nieuwe kabels brak en liet de emmer op een van de pontons vallen, waardoor deze zonk in acht voet water. Toen wij een kabel uitwierpen om het uit het water te trekken, schoot die los en sneed de benen af van een van de dekknechten. We bonden de stompen af en brachten hem snel naar Salinas. En toen kwamen er allerlei kleine ongelukken. Een van de mannen kreeg bloedvergiftiging door een wondje van een kabel. De kok rechtvaardigde eindelijk mijn opinie over hem door te proberen een klein blikje marihuana aan de machinist te verkopen. Alles bij elkaar was er niet veel rust. Het duurde twee weken voor we weer werkten met een nieuwe ponton, een nieuwe dekknecht en een nieuwe kok.

De nieuwe kok was een sluwe, donkere, kleine man - met een lange neus, die buitengewoon goed klevende.

Mijn contact met het openbare leven in Loma was verloren gegaan, maar toen de emmers weer door de bagger groeven en de grote, oude dieselmotor weer sputterde in het moeras, ging ik op een avond naar de boerderij van Alex Hartnell. Toen ik het huis van de Hawkins voorbijging, gluurde ik door een van de kleine hekjes in de cipressenhaag. Het huis was donker, meer dan donker, omdat er een flauw licht scheen voor één raam. Er was die avond een zwoele wind, die ballen mist als witte amaranten langs de grond blies. Ik liep een ogenblik door een helder stuk en werd toen opgeslokt door een dikke mist en kwam toen weer in een helder gedeelte. In het licht van de sterren kon ik die grote, zilveren mistballen als natuurelementen over de velden zien bewegen. Ik meende een zacht gekreun te horen in de tuin van de Hawkins achter de heg en één keer, toen ik plotseling uit de mist kwam, zag ik aan de slepende voetstappen, dat het een van de Chinese knechten was, die op sandalen liep. Chinezen eten vele dingen, die men alleen 's nachts kan vinden.

Alex deed open toen ik aanklopte. Hij scheen blij mij te zien. Zijn zuster was niet thuis. Ik ging bij de kachel zitten en hij haalde een fles van die voortreffelijke cognac te voorschijn. "Ik heb gehoord dat je nogal wat moeilijkheden hebt gehad," zei hij.

Ik vertelde het hem. "Het schijnt, dat zulke dingen in series komen. De mannen hebben uitgerekend, dat ongelukken gebeuren in groepjes van drie, vijf, zeven en negen."

Alex knikte.

"Zo voel ik het zelf ook een beetje."

"Hoe is het met de zusters Hawkins?" vroeg ik. "Ik dacht, dat ik iemand hoorde huilen toen ik voorbijging."

Alex scheen weinig lust te hebben om er over te praten en tegelijkertijd begerig om er over te spreken. "Ik ging er ongeveer een week geleden naar toe. Juffrouw Amy voelt zich niet erg goed. Ik heb haar niet gezien. Ik heb alleen juffrouw Emalin gezien. Toen barstte Alex uit: "Er hangt deze mensen iets boven het hoofd. iets .."

"Het lijkt bijna of je familie van haar bent," zei ik.

"Och, haar vader en mijn vader waren vrienden. 'Wij noemden de meisjes tante Amy en tante Emalin. Zij kunnen geen kwaad doen. Het zou voor niemand van ons goed zijn als de zusters Hawkins niet waren wie zij zijn."

"Het publieke geweten?" vroeg ik.

"De veilige plek," riep hij uit. "Het huis waar een kleine jongen gemberbrood kan krijgen. Het huis waar een meisje gerustgesteld kan worden. Zij zijn trots, maar zij geloven in dingen waarvan wij hopen. dat zij waar zijn. En zij leven alsof... Tja, alsof eerlijk werkelijk het langst duurt en naastenliefde de beloning in zichzelf vindt. We hebben ze nodig."

"Ik begrijp het."

"Maar juffrouw Emalin vecht tegen iets verschrikkelijks en ... ik geloof niet dat ze het zal winnen."

"Wat bedoel je?"

"Ik weet niet wat ik bedoel. Maar ik heb gedacht. dat ik Johnny de Beer moest doodschieten en hem in het moeras gooien. Ik heb er werkelijk over gedacht."

"Het is zijn schuld niet," bracht ik in het midden. "Hij is alleen maar een soort automaat. Alleen gebruik je een glas whisky in plaats van een stuiver."

We praatten toen over enkele andere dingen en na een poosje liep ik terug naar Loma. Het was alsof de mist vastkleefde aan de cipressenhaag van het huis van de zusters Hawkins en het kwam mij voor, dat er een heleboel van de mistballen om heen waren samengepakt en dat andere langzaam naderbij kwamen. Ik glimlachte toen ik passeerde, om de manier waarop iemands gedachten de natuur kunnen vormen zoals dat bij zijn gedachten past. Er brandde geen licht in het huis.

Mijn werk verviel in een prettige, gelijkmatige routine. De grote grijper groef een kanaal. De werklieden hadden het gevoel dat de moeilijkheden voorbij waren en dat scheelde een stuk en de nieuwe kok vleide de mannen met zoveel succes, dat ze gebakken cement zouden hebben gegeten. De persoonlijkheid van een kok heeft heel wat meer uitstaande met de tevredenheid van een baggerploeg dan zijn kookkunst.

Op de avond van de tweede dag na mijn bezoek aan Alex, liep ik over het houten trottoir met een uitloper van de mist achter mij en ging naar de Buffalo Bar. Dikke Carl kwam naar mij toe, wrijvend aan het glas. Ik riep "whisky" vóór hij de kans had om te vragen wat het zou zijn. Ik nam mijn glas en ging naar een van de rechte stoelen. Alex was er niet. Timothy Ratz speelde patience en had fenomenaal veel geluk. Hij kreeg het vier keer achter elkaar uit en nam elke keer een borrel. Er kwamen steeds meer mannen. Ik weet niet wat we hadden moeten beginnen zonder de Buffalo Bar.

Om ongeveer tien uur kwam het nieuws. Als je later aan zulke dingen terugdenkt, kun je je nooit precies herinneren wat er eigenlijk uitlekte. Er komt iemand binnen, er wordt gefluisterd; plotseling weet iedereen wat er gebeurd is en kent ook de bijzonderheden. Juffrouw Amy had zelfmoord gepleegd. Wie bracht het nieuws?

Ik weet het niet. Zij had zich opgehangen. Er werd niet veel gepraat in de gelagkamer. Ik kon zien, dat de mannen probeerden er met zichzelf over in het reine te komen. Het was iets, dat niet in hun leven paste. Zij stonden in groepjes bij elkaar en praatten zacht.

De draaideuren gingen zachtjes open en Johnny de Beer kroop naar binnen, knikkebollend met zijn grote, harige hoofd en met de idiote glimlach op zijn gezicht. Zijn vierkante voeten gleden zacht over de vloer. Hij keek rond en vleide: "Whisky? Whisky voor Johnny?"

En nu wilden de mannen werkelijk alles weten. Zij schaamden zich, dat zij het wilden, maar het was nodig voor hun gemoedsrust. Dikke Carl schonk een glas vol. Timothy Ratz legde zijn kaarten neer en stond op. Johnny de Beer verzwoeg de whisky. Ik deed mijn ogen dicht.

De ton van de dokter was hees. "Waar is zij, Emalin?" Ik heb nog nooit een stem gehoord als die, welke nu antwoordde. Koude zelfbeheersing, maar een kou, waar het vreselijkste verdriet doorheen klonk. Het was eentonig, zonder emotie en toch klonk het verdriet door in het trillen van de stem.

"Zij is daar binnen, dokter."

"Hmm." Een lange stilte. "Heeft ze lang gehangen?"

"Ik weet niet hoe lang, dokter."

"Waarom heeft ze het gedaan, Emalin?" En weer de eentonige stem. "Ik ... weet het, niet, dokter."

Een nog langere stilte en toen: "Hmm. Emalin, wist je dat ze een kind moest krijgen?"

Er brak iets in de kille stem en er klonk een zucht. "Ja, dokter," klonk het toen heel zacht.

"Als dat soms de reden was waarom het zo lang duurde eer je haar vond... Neen, Emalin, dat had ik niet willen zeggen."

De stem van Emalin klonk weer beheerst. "Kunt u de overlijdensakte opmaken zonder te vermelden ..."

"Natuurlijk kan ik dat, stellig. En ik zal ook met de begrafenis ondernemer spreken. Je hoeft je niet ongerust te maken."

"Dank u, dokter."

"Ik zal nu gaan opbellen. Ik wil je hier niet alleen laten. Kom mee naar de andere kamer, Emalin. Ik zal een kalmerend drankje voor je klaarmaken ..."

"Whisky? Whisky voor Johnny?" Ik zag de glimlach en het bungelende harige hoofd. Dikke Carl schonk een tweede glas vol. Johnny de Beer dronk het leeg en kroop toen naar de achterzijde van het vertrek, kroop onder een tafel en viel in slaap.

Niemand sprak. De mannen gingen naar de bar en legden zijgend hun geld neer. Zij keken verbijsterd, want er was een wereld ten val gebracht. Enkele minuten later kwam Alex de stille gelagkamer binnen. Hij liep snel naar mij toe. "Heb je het gehoord?" vroeg hij zacht.

"Ja."

"Ik ben er bang voor geweest. Ik heb het je een paar avonden geleden al gezegd. Ik ben bang geweest."

Ik zei: "Wist je, dat zij zwanger was?"

Alex verstijfde. Hij keek het vertrek rond en toen weer naar mij. "Johnny de Beer?" vroeg hij.

Ik knikte.

Alex wreef met zijn hand over zijn ogen. "Ik geloof het niet."

Ik stond op het punt om te antwoorden, toen ik enig geschuifel hoorde en omkeek naar de achterzijde van het vertrek. Johnny de Beer kroop als een das uit zijn hol, stond op en kwam naar de bar toe.

"Whisky?" Hij glimlachte afwachtend tegen Dikke Carl.

Toen stapte Alex naar voren en richtte zich tot de mannen. "Luister, jongens! Dit is nu ver genoeg gegaan. Ik wil het niet meer." Als hij verzet had verwacht, werd hij teleurgesteld. Ik zag de mannen tegen elkaar knikken.

"Whisky voor Johnny?"

Alex keerde zich naar de idioot. "Je moest je schamen. Juffrouw Amy gaf je eten en ze gaf je al de kleren, die je ooit bezat."

Johnny glimlachte tegen hem: "Whisky?"

Hij begon met zijn kanten. Alex keek opgelucht, neuzige taal die klonk als Chinees. Alex keek opgelucht.

En toen kwam de andere stem, langzaam, aarzelend en herhaalde de woorden zonder het nasale bijgeluid.

Alex sprong zo snel naar voren, dat ik hem niet zag bewegen. Zijn vuist kwam neer op de glimlachende mond van Johnny de Beer. "Ik heb je gezegd dat het uit was," schreeuwde hij.

Johnny de Beer herstelde zijn evenwicht. Zijn lippen waren kapot en bloedden, maar de glimlach was er nog. Hij bewoog zich langzaam en zonder inspanning. Zijn armen omsloten Alex, zoals de vangarmen van een anemoon zich sluiten om een krab. Alex boog achterover. Toen sprong ik toe, greep een van de armen en wrong er aan, maar ik kon hem niet lostrekken. Dikke Carl rolde over de toonbank heene met de kraan van een vat in zijn hand. En hij sloeg op het haren hoofd toe de armen loslieten en Johnny de Beer in elkaar zakte. Ik ving Alex op en hielp hem naar een stoel. "Ben je gewond?"

Hij probeerde weer lucht te krijgen. "Mijn rug is verrekt, vermoed ik," zei hij. "Het komt wel weer in orde."

"Staat je Ford buiten? Ik zal je naar huis rijden."

Geen van ons beiden keek naar het huis van de zusters Hawkins toen wij er voorbij reden. Ik wendde mijn blik niet van de weg af. Ik bracht Alex in zijn eigen donkere huis, hielp hem naar bed en goot een glas cognac in zijn mond. De hele weg naar huis had hij niet gesproken. Maar toen hij goed en wel in bed lag, vroeg hij: "Je denkt toch niet dat iemand het heeft opgemerkt, wel? Ik had hem op tijd te pakken, nietwaar?"

"Waar heb je het over? Ik weet niet waarom je hem sloeg."

"Wel, luister," zei hij. "Ik zal een poosje thuis moeten blijven met die rug. Als je iemand iets hoort zeggen, dan maak je er een eind aan, nietwaar? Zorg dat ze het niet zeggen."

"Ik weet niet waar je het over hebt."

Hij keek mij een ogenblik in de ogen. "Ik geloof, dat ik je kan vertrouwen," zei hij. "Die tweede stem ... dat was juffrouw Amy."

Als een man uit het bovengedeelte van de Salinas Vallei voor zaken of voor plezier naar San Francisco gaat, dan neemt hij een kamer in het Ramona Hotel. Dat is een prettige regeling, want zij kunnen in de zachte stoelen van de hall zitten en praten over de Salinas Vallei

Ed Chappell ging naar San Francisco om daar een neef van zijn vrouw te ontmoeten, die uit Ohio kwam voor een uitstapje. De trein zou pas de volgende ochtend aankomen. In de hall van het Ramona Hotel keek Ed uit naar iemand uit de Salinas Vallei, maar hij zag alleen maar vreemdelingen in de zachte stoelen zitten. Hij ging naar een bioscoop. Toen hij terugkwam, keek hij weer uit naar iemand van thuis en nog altijd waren er enkel maar vreemdelingen. Een ogenblik dacht hij er aan om het gastenboek na te kijken, maar het was al laat. Hij ging zitten om zijn sigaar op te roken voor hij naar bed ging.

Er was enige opschudding bij de deur. Ed zag de klerk een handbeweging maken. Een piccolo rende naar buiten. Ed draaide zich om in zijn stoel om te kijken. Buiten werd een man uit een taxi geholpen. De piccolo nam hem over van de chauffeur en leidde hem door de deur. Het was Peter Randall. Zijn ogen waren glazig en zijn mond hing open en was nat. Hij had geen hoed op zijn verwarde haren. Ed sprong op en liep naar hem toe.

"Peter!"

Peter knipoogde hulpeloos tegen de piccolo. "Laat mij met rust," zei hij. "Het is in orde. Laat me met rust, dan krijg je een kwartdollar."

Ed riep weer: "Peter!"

De glazige blik werd langzaam op hem gericht en toen wierp Peter zich in zijn armen. "Mijn oude vriend!" riep hij, "Ed Chappell, mijn oude, goede vriend. Wat doe jij hier? Kom mee naar mijn kamer om een borrel te drinken."

Ed zette hem weer op zijn voeten. "Dat doe ik," zei hij. "Ik wil wel een klein slaapmutsje hebben."

"Verrek met je slaapmutsje. We gaan uit, naar een revue of zo iets."

Ed hielp hem in de lift en kreeg hem in zijn kamer. Peter liet zich zwaar op het bed vallen en worstelde zich toen weer overeind in zittende houding. "Er staat een fles whisky in de badkamer. Geef mij ook een glas."

Ed haalde de fles en de glazen. "Wat ben je aan 't doen, Peter, vier je de oogst? Je moet een heleboel geld verdiend hebben."

Peter stak zijn hand uit en tikte er indrukwekkend op met zijn wijsvinger. "Ja, ik heb een hoop geld verdiend - maar het was niet meer dan een gokje. Het was een doodgewone gok."

"Maar je hebt het geld!"

Peter fronste nadenkend zijn wenkbrauwen. "Ik had ook mijn laatste broek kunnen verliezen," zei hij. "Al die tijd, het hele jaar, heb ik in de rats gezeten. Het was een gok."

"In elk geval heb je gewonnen."

Peter veranderde toen van onderwerp. "Ik ben misselijk geweest," zei hij. "Ik ben misselijk geweest in de taxi. Ik kwam uit een bordeel op de Van Ness Avenue," legde hij verontschuldigend uit. "Ik moest naar de stad. Ik zou uit mekaar gesprongen zijn als ik niet gegaan was om een beetje energie te spuien."

Ed keek hem nieuwsgierig aan. Peters hoofd hing knikbollend tussen zijn schouders. Zijn baard was vochtig en verward.

"Peter ... " begon Ed, "op die avond toen Emma gestorven was, zei je, dat je ... dat je ... de dingen ging veranderen."

Het zwaaiende hoofd van Peter ging langzaam omhoog. Hij staaarde Ed Chappell uilachtig aan. "Ze ging niet dood," zei hij met dikke tong. "Ze laat me niets doen. Ze heeft me het hele jaar dwars gezeten over die pronkerwtten." Zijn ogen stonden verbaasd. "Ik weet niet hoe zij het doet." Toen fronste hij zijn wenkbrauwen. Hij stak zijn hand uit en tikte weer op zijn handpalm. "Maar je kunt er donder op zeggen, Ed Chappell, dat ik dat harnas niet draag en dat ik het voor eeuwig zal verdommen om te dragen. Onthoud dat."

Zijn hoofd zakte weer voorover. Maar het volgende ogenblik keek hij weer op. "Ik ben dronken geweest," zei hij ernstig. "Ik ben naar de hoeren geweest." Hij schoof vertrouwelijk naar Ed toe. Zijn stem daalde tot een gefluister. "Maar het komt in orde, ik zal het goedmaken. Weet je wat ik ga doen als ik terug ben? Ik ga elektrisch licht aanleggen. Emma wou altijd elektrisch licht hebben." Hij zakte zijdelings op het bed.

Ed Chappell legde hem languit en ontkleedde hem voor hij naar zijn eigen kamer ging.